

Ébli Gábor

Anna Mark 93!

Beszélgetés Nemes Judit képzőművész-műgyűjtővel

FUGA,
2021. VI. 14. – VII. 4.

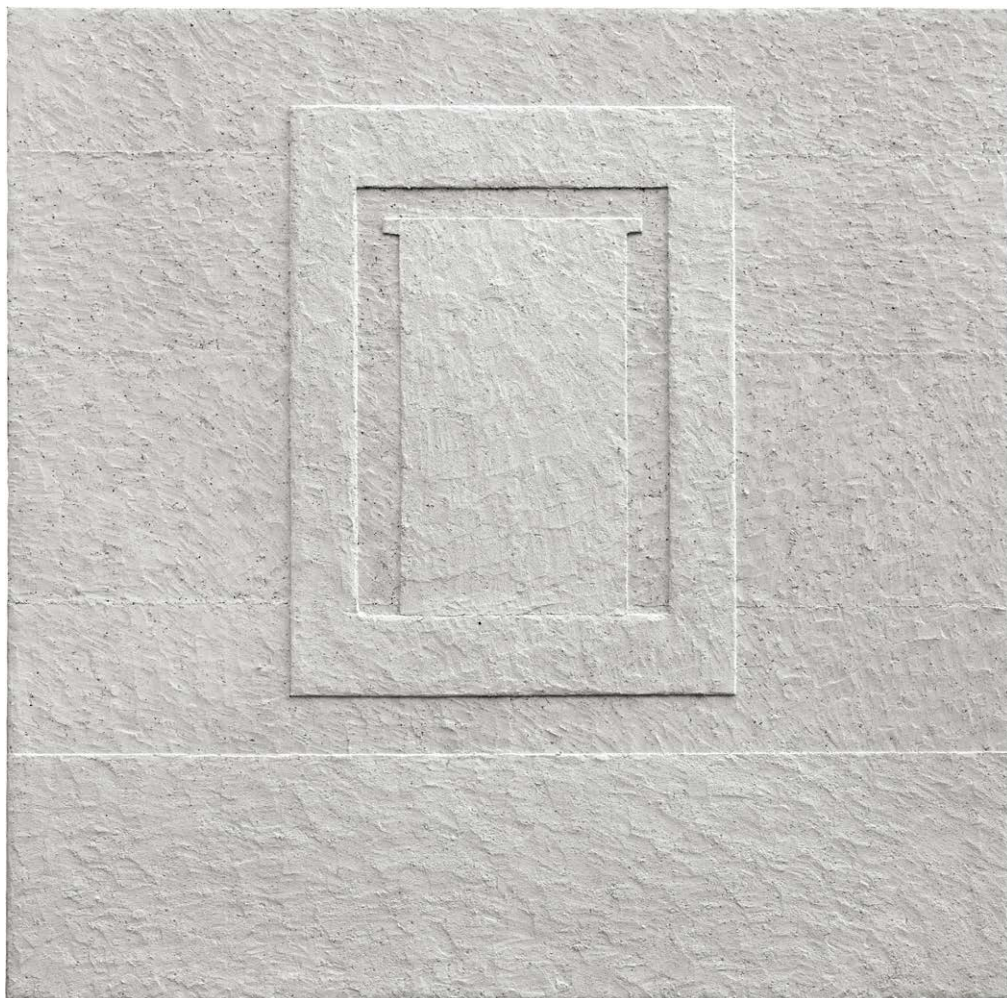
Az 1928-ban született művész 1950-ben végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. 1956-tól Nyugat-Németországban, 1959 óta Párizsban él. Munkásságáról új kötet jelenik meg a Pauker Kiadó gondozásában Passuth Krisztina és Jean-Pascal Leger egy-egy tanulmányával. Ehhez kapcsolódóan a Szöllősi-Nagy András hidrológus és Nemes Judit képzőművész házaspár gyűjteményéből, illetve további privát kollektiókból válogatott kiállítás mutatja be Anna Mark műveit a FUGA-ban. Nemes Judittal beszélgettünk a művészhez fűződő kapcsolatukról.

ÉG: Hogyan ismerkedtetek meg?

Nemes Judit: Annát és férjét, Czitrom Gábort (1926–2017) Párizsban, Lucien Hervééknél ismertük meg harminc éve. Röviddel előtte költöztünk ki a férjem munkája révén. Szinte rituálé volt, ahogy Hervéék a frissen érkezett értelmiségi jövevényeket meghívták, egy ilyen vacsorán ismerkedtünk meg Annáékkal. A beszélgetés nyomán Annáék is meghívtak, majd az évek során többször is voltunk náluk. Pici lakásban laktak, tele csodálatos apró tárggyal, többnyire fából. Ott láttam először görög, fából faragott, egy körülbelül tíz centi átmérőjű kerek valamit, amit a még meg nem süttött, de már kész kenyértésztába nyomtak bele, mint egy pecsétet. És rengeteg erdélyi bokály, szóttas volt a lakásban ízlésesen elhelyezve, míg Anna saját munkája nem nagyon volt kirakva. Sokszor voltak ők is nálunk vacsorán, amit katasztrófavacsoráknak neveztem el, ugyanis Gábor a minisztériumban a katasztrófaelhárítás-részlegben dolgozott, András pedig az árvíz-előrejelzés kapcsán szintén foglalkozott ezzel a területtel. Ők egymással ezekről a dolgokról beszéltek, mi Annával művészetről. Anna és Lucien Hervé állított is ki együtt, méghozzá 2003-ban Toulonban, katalógus is készült. Mindketten nagyon tudatosan alakították ki a kompozíciót, Hervé fotói, illetve a fekete-fehér, valamint szürke árnyalatok Anna akvartintáin és tusrajzain csodálatos összhangban voltak egymással. Annához a papír mindig is közel állt: a színes, metszeteknek nevezett grafikai anyaga tudatosan jó minőségű papírra készült, a lapokra tört fehér színt is szí-

↑
Anna MARK: G-284,
2012, gouache, 40×40
HUNGART © 2021

Anna MARK: R 79, 1995, relief, 100×100 cm
HUNGART © 2021

←

táztatott. Így, ha a papír öregszik is, a háttér fehére nem változik, a rajta lévő szín mindig megmarad élénknek, nem tompul.

ÉG: Segítette ez a kapcsolat a kollektívok gyarapodását is?

NJ: Különösen sok szó esett vele a Párizsban élő vagy ott élt magyar művészekről. Annának nagy érdeme volt abban, hogy sok olyan művet tudtunk megszerezni, amit az örökösök már ki akartak dobni, vagy mikor árverésre került valakinek a hagyatéka,

tudtunk vásárolni. Sőt, új művek is születtek a frankofón magyar művészek barátsága, kapcsolattartása nyomán. Például akkor még nagyon eleven volt Pátkai Ervin emléke, aki egy háromnapos ivászat után ott-hon főzni akart, de némi fáziskésés volt a gázcsap kinyitása és a gyufa meggyújtása között, ez robbanást okozott, s ő belehalt sérüléseibe. Az összes franciaországi magyar művész összeállt, így született meg a Pátkai-album. Fekete-fehér volt, talán a

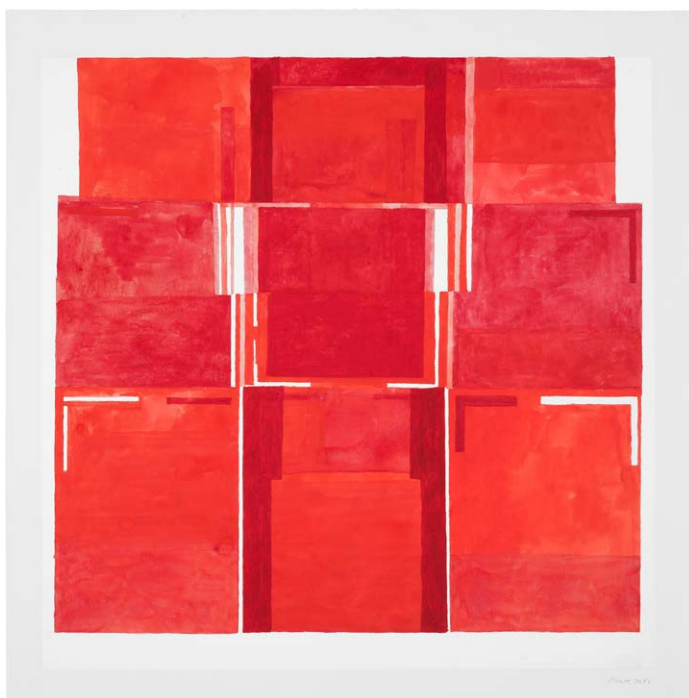
gyász miatt is, Anna csodálatos akvatintákat csinált erre az alkalomra.

ÉG: Gyűjteményekben különleges Anna Mark-művek is találhatóak.

NJ: Egy idős művész tanította meg Annát a márványpor, színezőanyag és ragasztó keverékére, amikor a készülő reliefekhez keresett anyagot. Találkozásunkkor Anna már csak fekete vagy fehér reliefeket csinált. Viszont említette, hogy régebben volt színes periódusa is, még van pár darab ezekből. Rögtön kértem, hogy szedje elő, szeretném őket látni. Végül hét évet vártam ezekre a művekre. A régi párizsi házak manzárdjában pici szobák voltak a mindenkori cselédek elszállásolására. A második világháború véget vetett ennek, a lakók többnyire ezeket raktárként használták. Anna és Gábor is csak akkor álltak neki kirámolni ezt a fenti részt, amikor az egyik unoka szemet vetett rá. Ekkor bukkantak elő ezek a művek. Két ilyen színes relief került a gyűjteményünkbe, a 70-es évekből valók. Minthogy maga az anyag nehéz, ezért az alap préselt falemez, nem vászon. Ezek a kompozíciók még nem geometrikus struktúrák, inkább a szürrealitás felé hajlottak.

ÉG: Milyen környezetben dolgozott és állított ki Anna Mark?

NJ: Éppen az odaérkezésünkkor váltott Anna műtermet. A párizsi 14. kerület híres arról, hogy ott lakik a legtöbb művész. Az önkormányzat építtetett is több épületet az alkotóknak, az egyik ilyenben kapott Anna egy parkra néző műtermet. Sokszor találkoztunk ezen a lírai helyszínen. A kiállításai közül számomra a 2007-es a legemlékezetesebb, amikor egyéni tárlata nyílt a Ratilly-kastélyban. A négyzet alakú, minden sarkában bástyával megerősített épület egy erdő közepén áll, a századelőn egy keramikai művészcsalád tulajdonába került, azóta tartanak ott kiállításokat. A mostani kötetbe is tanulmányt író Jean-Pascal Leger volt akkortájt Anna galériása, inkább költő és a fellegekben járó valaki, mint üzletember; ő szervezte és rendezte a kiállítást a kastélyban. A kastély nem túl nagy termei és folyosói illettek Anna műveihez, munkáinak finom eleganciája harmonizált az ódon falakkal és kerengőkkel. Ekkor már a Párizsban élő fiatal fotóművészt, Sarkantyú Illést összehoztam Annával, ő az évek során sok filmet, fotót csinált Annáról és műveiről, a kastélybeli kiállításról a weben ma is elérhető filmet is ő készítette. Illés mindig megtalálta a filmekhez való zenét is. Amikor a Kiscelli Múzeumban forgatott Anna kiállításáról, a felvételt végigkísérte kívülről valami munkazaj. Illés megérezte, hogy ez az érdekes ritmus nagyon is illik a művekhez, felvette ezt a hangot. Utóbb látta, hogy a templomtér tetejét bádogozták; ez a kopácsolás lett a film végleges „zenéje”.

→
Anna MARK: G-411,
2016, gouache, 70,5×70 cm
HUNGART © 2021